

راهنمای کاربردی برای جامعه مدنی

فضای جامعه مدنی و سامانه حقوق بشر سازمان ملل متحد

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER

فهرست مطالب

1. درباره این راهنما.....1
2. کنشگران جامعه مدنی و فضای جامعه مدنی.....3
- 1-2 نگاهی بر سامانه حقوق بشر سازمان ملل متحد.....5
3. شرایط کار آزاد و مستقل جامعه مدنی.....7
- 1-3 فضای عمومی و سیاسی هدایتگر.....7
- 2-3 چارچوب قانونی حمایتی.....8
- 3-3 گردش آزاد اطلاعات.....9
- 4-3 پشتیبانی بلند مدت و منابع.....9
- 5-3 فضاهای اشتراکی برای گفت و شنود و همکاری.....9
4. چالش های پیش روی کنشگران جامعه مدنی.....14
- 1-4 اقدام های قانونی یا دستوری بازدارنده ی کار جامعه مدنی.....14
- 2-4 اقدام های خودسرانه.....15
- 3-4 اقدام تلافی جویانه، ارباب و آزار غیرقانونی.....16
5. من چه می توانم بکنم؟ بر رجبوعبه سازمان ملل.....21
6. منابع مستندات.....28
7. تماس با ما.....29

عزم و راستی کنشگران جامعه مدنی که برای حقوق بشر می کوشند، برای من و چه بسا برای شما، حسی از فروتنی و حسی از وامداری به یک دین بزرگ و اراده ی تلاش برای شأن و حقوق برابر و جدانشدنی از نوع بشر را به ارمغان می آورد؛

زید راعد الحسین،
کمیسر عالی ملل متحد برای حقوق بشر،
اکتبر 2014

1. درباره این راهنما

آزادی بیان، گردهمایی صلح آمیز و حق مشارکت در امور عمومی، حقوق بشرند که مردم را برای به اشتراک گذاری ایده ها، ایده پردازی های نو و به هم پیوستگی با دیگران برای احقاق حقوقشان، توانا می سازد. با بکارگیری و تمرین این آزادی های عمومی است که می توانیم تصمیم های آگانه برای رشد اقتصادی و اجتماعی خودمان بگیریم. از راه این حقوق می توانیم در کنشهای مدنی مشارکت کنیم و جامعه های مردم سالارانه بسازیم. محدودکردن این حقوق، رشد گروهی ما را تضعیف می کند.

این، ششمین راهنما از سری راهنماهای کاربردی حقوق بشر کمیساریای عالی ملل متحد برای فضای مدنی است و باید در بستر «گسترش فضای مردم سالاری» - که یکی از اولویتهای موضوعی کمیساریاست - دیده شود.

این راهنما مسایل مربوط به کار «کنشگران جامعه مدنی»¹ را برجسته می کند. راهنما با یک تعریف کاربردی از عبارت های «جامعه مدنی» و «فضای جامعه مدنی» آغاز می شود. سپس شرایط و محیط

¹ Civil Society Actors (CSAs)

لازم برای بروز یک جامعه مدنی آزاد و مستقل، شامل استانداردهای فراملیتی حقوق بشر درباره آزادی بیان، انجمن و گردهمایی صلح آمیز، و حق مشارکت در امور عمومی را مرور می کند.

این راهنما نمونه هایی دارد از اینکه چگونه دولت ها و کنشگران جامعه مدنی برای گسترش فضا برای جامعه مدنی همکاری کرده اند تا جامعه مدنی، کارش را برای پیشبرد برخورداری از همه ی حقوق بشر (حقوق مدنی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی) به انجام برساند. موانع و محدودیت ها برای کار جامعه مدنی، شامل آزار و تهدید و تاوان گیری از کنشگران جامعه مدنی، شناسانده شده است. این راهنما کنشگران جامعه مدنی را به بکارگیری سامانه حقوق بشر سازمان ملل متحد برای ترویج و حمایت فضای جامعه مدنی در سطح بومی فرا می خواند. منابع و جزییات تماس در پایان این راهنما آمده است.

هدف پایه ای این راهنما، یاری رساندن به کنشگران جامعه مدنی است که هنوز با سامانه حقوق بشر سازمان ملل متحد آشنا نیستند. دریافت دیدگاه های کنشگران جامعه مدنی از دسته های گوناگون و از آغاز، بر پربارتر شدن این راهنما افزوده است.

2. کنشگران جامعه مدنی و فضای جامعه مدنی

«اگر رهبران به مردمانشان گوش ندهند، سرانجام از آنها خواهند شنید؛ در خیابان ها، میدان ها، یا آنطور که بیشتر دور از گمان می پنداریم، در میدان جنگ. راه بهتری هم هست. مردم سالاری (دموکراسی) بیشتر. تعامل² و گشودگی بیشتر که به معنای بیشترین فضا برای جامعه مدنی است.»

از سخنرانی دبیرکل سازمان ملل متحد - بان کی مون در رویداد سطح عالی حمایت از جامعه مدنی، 23 سپتامبر 2013

این راهنما کنشگران جامعه مدنی را کسانی یا گروه هایی می داند که به طور داوطلبانه در گونه هایی از مشارکت عمومی و کنش برای علایق مشترک، اهداف مشترک یا ارزش های مشترک که با آرمان های سازمان ملل متحد سازگارند، درگیر می شوند: این آرمانها باید با آرمان های سازمان ملل متحد سازگار بوده و عبارتند از: حفظ صلح و امنیت، تحقق توسعه و ترویج و احترام حقوق بشر.

کار سازمان ملل متحد برای بهبود زندگی ما ریشه در احترام به حقوق بشر دارد. همانگونه که در بالا تعریف شد، کنشگران جامعه مدنی، چه آشکارا و چه ضمنی، به واسطه ماهیت یا طبیعت کارشان، برای ترویج و حفاظت از حقوق بشر می کوشند.

کنشگران جامعه مدنی آگاهی از حقوق را ترویج می کنند، به جمعیت ها برای سخن گفتن درباره نگرانی هایشان کمک می کنند؛ راهبردها را شکل می دهند، بر سیاست ها و قوانین و رسانه ها برای مسولیت پذیر بودن، تاثیر می گذارند. کنشگران جامعه مدنی دیدگاه های جمعیت های عمومی را گردآوری و همراستا می کنند تا تصمیم سازی برای سیاست های عمومی بیشتر اطلاع رسانی شود. کنشگران جامعه مدنی همچنین برای آنها که از چندسو در معرض خطر آسیب پذیرند، خدماتی انجام می دهند.

«هر انسانی، به تنهایی و در مشارکت با دیگران، حق دارد که برای حفاظت و تحقق حقوق بشر و آزادی های بنیادی در سطح ملی و جهانی ترویج و کوشش کند (ماده یک، تاکید افزوده شد).

اعلامیه حقوق و مسولیت افراد، گروه ها و سازمان های اجتماعی برای ترویج و حفاظت عمومی حقوق شناخته شده ی بشر و آزادی های بنیادی، (مصوبه 144/53 مجمع عمومی)، که به طور متداول «اعلامیه مدافعان حقوق بشر» نامیده می شود.

به طور نمونه، کنشگران جامعه مدنی عبارتند از:³

- ◀ مدافعان حقوق بشر، شامل فعالان اینترنتی
- ◀ سازمان های حقوق بشر (NGO ها [سازمان غیر دولتی]، انجمن ها، گروه های حمایت از قربانی)

² engagement

³ Working with the United Nations Human Rights Programme, A Handbook for Civil Society, OHCHR, 2008, p. vii.

- ◀ ائتلاف ها و شبکه ها (به طور نمونه: حقوق زنان، حقوق کودکان، یا مسایل محیط زیستی، حقوق LGBTi زمین، [دگرباشان جنسی] و ...)
 - ◀ افراد با معلولیت و سازمان های نماینده شان
 - ◀ گروه های جامعه محور⁴ (بومیان، اقلیت ها، جوامع روستایی)
 - ◀ گروه های باورمحور (کلیساها، گروه های مذهبی)
 - ◀ اتحادیه ها (اتحادیه های شغلی و انجمن های حرفه ای مانند انجمن های روزنامه نگاران، انجمن های قضات و وکلا، اتحادیه های دانشجویی)
 - ◀ جنبش های اجتماعی (جنبش های صلح، جنبش های دانشجویی، جنبش های مردم سالارانه)
 - ◀ حرفه هایی که بطور مستقیم دربرخورداری از حقوق بشر مشارکت دارند مانند فعالان حقوق بشر، وکلا، پزشکان و کارکنان رسته پزشکی)
 - ◀ وابستگان و انجمن های قربانیان نقض حقوق بشر و
 - ◀ موسسات عمومی که فعالیت هایی با هدف ترویج حقوق بشر دارند (مدرسه ها، دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی)
- کنشگران جامعه مدنی برای حل مشکلات و متوجه ساختن به مسایلی که برای جامعه مهم اند، فعال اند:
- مبارزه با فقر، فساد و نابرابری اقتصادی
 - واکنش به بحران های انسانی شامل درگیری مسلحانه
 - ترویج حکمرانی قانون و پاسخگویی
 - ترویج آزادی های عمومی
 - طرفداری از شفافیت بودجه های حکومتی
 - حفاظت از محیط زیست
 - تحقق حق توسعه
 - توانمندسازی اقلیت ها و گروه های آسیب پذیر
 - مبارزه با هر نوع تبعیض
 - پشتیبانی از پیشگیری از جرم
 - ترویج پاسخگویی و مسوولیت پذیری اجتماعی
 - مبارزه با قاچاق انسان
 - توانمندسازی زنان
 - مبارزه با نفرت پراکنی
 - توانمندسازی جوانان
 - پیشبرد عدالت اجتماعی و حمایت از مصرف کننده

⁴ community based [به تفاوت community در برابر society در ترجمه به فارسی توجه کنید. مترجم].

• ارائه خدمات اجتماعی

کنشگران جامعه مدنی در همه سطوح کار می کنند: بومی، ملی، منطقه ای و بین المللی. فضای جامعه مدنی جایی است که کنشگران جامعه مدنی در جامعه آن را اشغال کرده اند؛ محیط و چارچوبی که جامعه مدنی در آن کار می کند و ارتباط بین کنشگران جامعه مدنی، حکومت، بخش خصوصی و بخش عمومی شکل می گیرد.

2-1. نگاهی بر سامانه حقوق بشر سازمان ملل متحد

همسو با برقراری صلح و امنیت و کار برای تحقق توسعه در جهان، ترویج و حفظ همه حقوق بشر برای همه مردم یکی از سه اصل سازمان ملل متحد است. این در منشور ملل متحد و قانون حقوق بشر بین المللی هم آمده است.

سازمان ملل برای ترویج و حفظ حقوق بشر به سه شیوه پایه ای می کوشد:

1. دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل (OHCHR) سازمان پیشرو در سازمان ملل متحد در زمینه کار برای ترویج و حفظ حقوق بشر است. این دفتر به طور تنگاتنگ با آژانس های تخصصی سازمان ملل متحد، صندوق ها و برنامه ها (مانند سازمان بهداشت جهانی، آژانس پناهندگان سازمان ملل متحد، یونیسف، دفتر بین المللی کار، یونسکو و ...) کار می کند تا تاثیر حقوق بشر را بیشینه کند.

2. پیمان های بین المللی حقوق بشر (میثاق ها و کنوانسیون ها) نشست های کارشناسان مستقل یا طرف های پیمان را برای بررسی منظم و دوره ای پیاده سازی تعهدات حقوق بشری کشورها برقرار می کند.

3. اعضای بین حکومتی یا مجامع، تشکیل شده از دولت های عضو سازمان ملل متحد، برقرار شده اند تا درباره مسایل و موقعیت های حقوق بشر بحث کنند. عضو پایه ای بین حکومتی برای این منظور، شورای حقوق بشر (به اختصار «شورا») است. کار شورا توسط کارشناسان مستقل که پروسه های ویژه⁵ نامیده می شود و سازوکاری به نام کمیته «بررسی دوره ای کلی»⁶ پشتیبانی می شود.

سه عنصر بالا مستقل ولی مکمل اند.

توضیح جزئیات این حکم ها و سازوکارها را در کار با برنامه حقوق بشر سازمان ملل : کتابچه ای برای جامعه مدنی (بخش⁶ - منابع) ببینید. این کتابچه به شش زبان رسمی سازمان ملل متحد ترجمه شده و به صورت دیجیتال⁷ DAISY در قالب CD به زبان های فرانسه و انگلیسی برای افراد نابینا و کم توان موجود است.

⁵ Special Procedures

⁶ Universal Periodic Review

⁷ Digital Accessible Information System (DAISY)

کار سامانه حقوق بشر سازمان ملل متحد با مشارکت کنشگران فضای مدنی پی ریزی شده است. در سطح جهانی، جامعه مدنی، در ارایه تخصص، افزودن آگاهی، نظارت و گزارش دهی از مسایل و موارد نقض حقوق بشر مشارکت می کند. کنشگران فضای مدنی به توسعه استانداردهای نوین حقوق بشر، سازوکارها، موسسات، بسیج نیروها و حمایت عمومی برای مسایل حقوق بشر یاری می رسانند.

شیوه های 8 شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد درباره جامعه مدنی

شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد مصوبه های متعددی با اهمیت ویژه برای جامعه مدنی تصویب کرده است، مانند مصوبه های «آزادی بیان»، «آزادی انجمن و گردهمایی مسالمت آمیز»، «ارعاب و انتقام جویی و مدافعان حقوق بشر». در سال 2013 و 2014، قطعنامه های 31/27 و 21/24 درباره فضای جامعه مدنی با تایید «اهمیت حیاتی درگیر شدن فعال جامعه مدنی در همه سطوح، از فرآیندهای حکمرانی تا ترویج حکومت داری خوب، شامل شفافیت و مسوولیت پذیری کامل در همه سطوح که برای ساخت جوامع صلح آمیز، کامیاب و مردم سالار ضروری است» تصویب شد.

3. شرایط کار آزاد و مستقل جامعه مدنی

«یک جامعه مدنی آزاد و مستقل، پایه‌ی حکومت سالم و پاسخگو در سطح بومی، کشوری و جهانی است.»

از پیام ویدیویی دبیر کل سازمان ملل متحد، بان کی مون به بیست و پنجمین جلسه شورای حقوق بشر - مارس 2014

تعهدات قانونی جهانی، دولت‌ها را وادار می‌کند شرایطی (اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، قانونی) برای حمایت فعال از توانایی و ظرفیت افراد فراهم کنند تا چه‌بطور فردی چه در مشارکت با دیگران در کنش‌های مدنی درگیر شوند.

اصول حقوق بشر که رابطه میان مقام‌های دولتی و کنشگران جامعه مدنی را شکل می‌دهند عبارتند از:

◀ **مشارکت** - نقش جامعه مدنی در جامعه به رسمیت شناخته شده است و کنشگران جامعه مدنی آزادند که به‌طور مستقل کار کنند و از موقعیت‌هایی متفاوت با مقام‌های دولتی طرفداری کنند.

◀ **عدم تبعیض** - همه کنشگران جامعه مدنی به مشارکت در زندگی عمومی بدون هر نوع تبعیضی دعوت و توانا می‌شوند.

◀ **شان** - مقام‌های دولتی و کنشگران جامعه مدنی، در عین داشتن نقش‌های متفاوت، هدف مشترکی برای بهتر کردن زندگی افراد دارند. احترام متقابل برای این رابطه حیاتی است.

◀ **شفافیت و مسوولیت پذیری** - کار برای منافع عمومی نیازمند گشودگی، مسوولیت پذیری، وضوح، شفافیت و پاسخگویی از سوی مقام‌های دولتی است. همچنین شفافیت و پاسخگویی کنشگران جامعه مدنی در برابر هم و در برابر مردم ضروری است.

شرایط پایه‌ای که زمینه‌ساز کارکرد خوب است عبارت است از⁹:

1-3 فضای عمومی و سیاسی هدایتگر - فضای عمومی و سیاسی ای است که به مشارکت مدنی ارج نهاده و آن را تشویق می‌کند. در عمل، موسسه‌ها و مقام‌های دولتی در تعامل با کنشگران جامعه مدنی پاسخگو هستند.

⁹ گزارش گزارشگر ویژه سازمان ملل درباره وضع مدافعان حقوق بشر، عناصر محیطی ایمن و توانمندساز برای مدافعان حقوق بشر، A/HRC/25/55.

تونس - جامعه مدنی با مشارکت در توسعه قانون های تازه و سیاستهای حیاتی برای حقوق بشر و مردم سالاری، نقش بنیادی در ساخت تونس نو بازی کرد.

سازمان های جامعه مدنی در دور نخست ابتکار عمل طی دوران گذار مردمسالارانه مورد مشورت قرار گرفتند، مانند فرمان عفو عمومی برای زندانیان عقیدتی و قوانینی برای الحاق به چهار پیمان بین المللی (کنوانسیون جهانی در حمایت از همه ی افراد از ناپدید شدن اجباری، پروتکل اختیاری میثاق جهانی حقوق مدنی و سیاسی، پروتکل اختیاری کنوانسیون منع شکنجه و دیگر رفتارهای خشن، غیر انسانی یا اهانت آمیز یا مجازات و اساسنامه رم برای دادگاه جنایی جهانی).

سازمان های جامعه مدنی در برقرار کردن موسسات پایه ای مبتنی بر مردم سالاری شرکت کردند که دستور کار نوینی برای انتخابات انتشار دادند و قانون تازه ای برای آزادی گردهمایی تصویب کردند که شرطی مبنی بر اختصاص بودجه دولتی در کنار بودجه ی خارجی، به سازمان های غیر دولتی را شامل می شد.

چندین هزار انجمن در تونس پس از اقتباس از قانون تازه در سپتامبر 2011 برقرار شده اند. نقش جامعه مدنی در انتخابات 2011، بعنوان نخستین انتخابات مردم سالارانه و شفاف در تونس، بنیادین بود. برای نخستین بار بیش از 10000 کنشگر جامعه مدنی با یاری جامعه جهانی، برای پایش انتخابات مجلس موسسان بسیج شدند.

جامعه مدنی، و به طور ویژه سازمان های زنان، برای دربرگیری برابری کامل بین زنان و مردان در متن قانون اساسی تازه طرفداری کردند که توسط اکثریت قریب به اتفاق مجلس موسسان در ژانویه 2014 به تصویب رسید.

چکیده ی میزگرد شورای حقوق بشر درباره اهمیت ترویج و حفاظت از فضای جامعه مدنی، A/HRC/27/33.

2-3 چارچوب قانونی حمایتی - قانونگذاری، فرمان ها و شیوه های اداری، همسو با استانداردهای جهانی برای حفاظت از فعالیت های جامعه مدنی اند. دسترسی به داور (عدالت) برای کنشگران جامعه مدنی، سازمان های حقوق بشری کارآمد و مستقل ملی، و دسترسی به سازوکارهای حقوق بشر جهانی، همگی جدایی ناپذیر از این چارچوب هستند. قوانین و سیاست های سالم و استوار حیاتی اند ولی اگر به درستی اجرا نشوند، ناکارآمد باقی می ماند.

در مولداوی و اسلوانی حق آزادی انجمن، همه ی انجمن ها (شامل آنها که ثبت نشده اند) را حمایت می کند؛ و برای افرادی که درگیر انجمن های ثبت نشده اند این حق را فراهم می کند که هر فعالیتی را به انجام برسانند (شامل برقراری و مشارکت در گردهمایی های صلح آمیز)

گزارش گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد درباره حق آزادی گردهمایی های صلح آمیز A/HRC/20/27

در لبنان و مراکش، قانون، سازمان های جامعه مدنی را ملزم به داشتن مصوبه مسوولین، پیش از دریافت بودجه داخلی یا خارجی نمی کند.

گزارش گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد درباره حق آزادی گردهمایی های صلح آمیز A/HRC/20/27

3-3 گردش آزاد اطلاعات - دسترسی آزاد به ایده ها، داده ها، گزارش ها، ابتکارات، و تصمیم ها، برای توانا کردن کنشگران جامعه مدنی به آگاه شدن درباره مسایل، بیان نگرانی ها، درگیر شدن سازنده و مشارکت برای راه حل ها.

3-4 پشتیبانی بلند مدت و منابع - معیارهایی برای ظرفیت سازی برای صداهای به حاشیه رانده شده، و اطمینان یافتن از دسترسی به منابع، جاهایی برای دیدار و فناوری برای همه ی کنشگران جامعه مدنی.

در کرواسی، حکومت، دستورکاری برای شیوه های خوب، استانداردها و شرایط تاختن کما هزیننه برای برنامه ها و پروژه های انجمن ها به تصویب رساند (2007) که قوانین و پروسه های شفاف و پایه برای توزیع کمک هزیننه های عمومی توسط نهادهای عمومی در همه سطوح حکومت را تنظیم می کند.

مرکز اروپایی غیرانتفاعی حقوق (ECNL)، سرمایه گذاری عمومی برای سازمانهای جامعه مدنی: شیوه های خوب در اتحادیه اروپا و غرب بالکان، 2011.

3-5 فضاهای اشتراکی برای گفت و شنود و همکاری - اطمینان بخشی از وجود جایی برای جامعه مدنی در فرآیند تصمیم سازی

در مالدیو، در سال 2014، حکومت از یک گردهمایی پنج روزه برای طرفداران حقوق زنان در کنار سازمان های مردم-نهاد (NGO) منطقه ای و جهانی برای به اشتراک گذاری و بحث درباره تجربیات منطقه ای در باره تحقق برابری جنسیتی در چارچوب اسلامی پشتیبانی کرد.

در مکزیک، قانون حفاظت از مدافعان حقوق بشر و روزنامه نگاران (2012) سازوکاری ملی برای توجه دادن به تهدیدها در برابر مدافعان حقوق بشر و روزنامه نگاران فراهم می کند. پیش نویس قانون با شرکت کنشگران جامعه مدنی و مجلس (کنگره) آماده شد و سازمان های مردم-نهاد و جهانی و کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد در مکزیک (OHCHR-Mexico) از آن پشتیبانی کردند.

در نپال، در سال 2010، سند تبعیض مبتنی بر طبقه و نجاست¹⁰ با مشارکت جامعه مدنی، کمیسیون دالیت ملی¹¹ و دفتر کشوری کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد پیش نویس شد. این سند در ماه می 2011 به تصویب رسید.

در نیوزیلند، در سال 2011، «لایحه معلولیت» با مشارکت انجمن معلولان پیش نویس شد.

گزارش گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد درباره حقوق مربوط به آزادی گردهمایی ها و انجمن های صلح آمیز
A/HRC/20/27.

در وانواتو¹² (کشوری در اقیانوس آرام جنوبی) در سال 2013، حکومت یک کمیته بررسی دوره ای کلی¹³ برقرار کرد که نایب رییس آن، انجمن سازمان های مردم-نهاد وانواتو را نمایندگی می کرد. همچنین جامعه مدنی در کمیته ملی حقوق بشر (NHRC)¹⁴ نمایندگی می شود که موظف شده است به هماهنگ کردن تعهدات گزارش دهی حقوق بشری وانواتو و برپایی «موسسه حقوق بشر ملی». در سال 2013، سازمان هایی که با افراد معلول کار می کنند به طور گسترده برای پیش نویس گزارش به «کمیته حقوق معلولان»¹⁵ مورد مشورت قرار گرفتند.

استانداردهای قانونی بین المللی مرتبط با کار جامعه مدنی

یک محیط ایمن و توانمند ساز برای کار جامعه مدنی باید با یک چارچوب قانونی نیرومند ملی که ریشه در قانون جهانی حقوق بشر دارد پشتیبانی شود.

آزادی بیان، گردهمایی صلح آمیز و حق مشارکت در امور عمومی، حقوقی هستند که مردم را برای بسیج شدن بسوی تغییرات مثبت توانا می سازند. هرکسی به تنهایی یا در کنار دیگران باید از این حقوق بهره مند شود. این حقوق، هسته ی فعالیت مدنی هستند.

¹⁰ Caste-based discrimination and Untouchability Act

¹¹ National Dalit Commission

¹² Vanuatu

¹³ UPR committee (Universal Periodic Review)

¹⁴ National Human Rights Committee (NHRC)

¹⁵ Committee on the Rights of Persons with Disabilities

بیشتر ابزارهای جهانی حقوق بشر دربردارنده ی شرایطی هستند که به طور مستقیم به حفظ آزادی های عمومی مربوط اند و همگی به اصل پرهیز از تبعیض ارجاع می دهند:

- ◀ اعلامیه جهانی حقوق بشر (بند 19 و 20 و 21)؛
- ◀ پیمان جهانی حقوق مدنی و سیاسی، حقوق آزادی عقیده و بیان، گردهمایی و تشکل صلح آمیز، و مشارکت در زندگی عمومی را فراهم می کند (بندهای 19 و 21 و 22 و 25)؛
- ◀ پیمان جهانی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، حق تشکیل یا پیوستن به اتحادیه ی صنفی و شرکت در زندگی فرهنگی را فراهم می کند (بندهای 8 و 15)؛
- ◀ قرارداد رفع هر جور تبعیض در برابر زنان، حق زنان برای شرکت در زندگی سیاسی، اقتصادی، و فرهنگی را فراهم می کند (بند 3)؛
- ◀ قرارداد جهانی رفع تبعیض نژادی، تبعیض درباره بیان، گردهمایی و انجمن، و در اجرای روابط عمومی را ممنوع می کند (بند 5)؛
- ◀ قرارداد حقوق کودکان، آزادی بیان، انجمن و گردهمایی صلح آمیز را فراهم می کند (بندهای 13 و 15)؛
- ◀ قرارداد حقوق معلولان، حق آزادی عقیده و بیان و دسترسی به اطلاعات، شرکت در زندگی سیاسی و عمومی و همچنین فرهنگی را تضمین می کند (بندهای 21 و 29 و 30)؛
- ◀ قرارداد جهانی حفاظت افراد در برابر ناپدید شدن اجباری، حق تشکیل و مشارکت آزادانه در سازمان ها و انجمن های مربوطه که نگران برقراری شرایطی برای ناپدیدشدگی های اجباری و سرنوشت ناپدیدشدگان اند را برای یاری به قربانیان فراهم می کند (بند 24)؛
- ◀ قرارداد جهانی حفاظت از حقوق کارگران مهاجر و اعضای خانواده هایشان، حق انجمن را فراهم می کند (بند 26).

آزادی بیان، انجمن و گردهمایی صلح آمیز و حق شرکت در امور عمومی، به عنوان حامی برای تمرین بسیاری از دیگر حقوق مدنی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی خدمت می کند. آنها زنان، مردان و کودکان را برای درگیرکردن در فعالیت هایی با هدف آوردن تغییر اجتماعی برای بهتر شدن، توانمند می سازد.

آزادی بیان - آزادی بیان، حق جستجو، دریافت و رساندن اطلاعات و ایده ها از هر نوع، مانند اطلاعات و ایده ها در مباحث سیاسی و مذهبی، روابط عمومی، حقوق بشر و همچنین بیان فرهنگی و هنری را شامل می شود. حوزه آزادی بیان، اظهاراتی که ممکن است با توجه به محدودیت هایی، بسیار اهانت آمیز در نظر گرفته شود را دربرمی گیرد (برای نمونه «طرح اجرایی رباط برای ممنوعیت طرفداری از کینه ی ملی، نژادی، یا مذهبی که تبعیض، ستیزه جویی، یا تجاوز را تهییج می کند» - 5 اکتبر 2012).

همه ی شکل های بیان و ابزارهای انتشارش محافظت شده است: گفتار، نوشتار، زبان اشاره و ابزارهای غیر کلامی مانند تصاویر و قطعات هنری. بیان از طریق کتاب ها، روزنامه ها، جزوه ها، پوسترها،

کاریکاتورها، نشان‌ها، پوشش و اظهارنامه‌های حقوقی محتمل است. آن همه فرمهای دیداری-شنیداریو همچنین حالت‌های الکترونیک و اینترنت-محور را در برمیگیرد.

آزادی انجمن - انجمن اشاره دارد به هر گروهی از افراد یا نهادها که بطور گروهی در زمینه‌ای علاقه‌های مشترک، کار، بیان، ترویج، پیگیری یا دفاع می‌کنند. نمونه‌هایی از آزادی انجمن اینها را شامل می‌شود: پیوستن و مشارکت - یا انتخاب به عدم مشارکت - در سازمانهای جامعه مدنی، کلوب‌ها، تعاونی‌ها، سازمان‌های مردم‌نهاد (غیردولتی-NGO) انجمن‌های مذهبی، حزب‌های سیاسی، اتحادیه‌های صنفی، بنیادها یا انجمن‌های آنلاین. «توانایی یافتن، حفظ کردن، و بکارگیری منابع برای حیات و کارکرد موثر هر انجمنی (حتی برای کوچکترین انجمن‌ها) اساسی است. حق آزادی انجمن، حق جستجو برای منابع، دریافت و بکارگیری منابع - شامل منابع انسانی، مادی و مالی از منشا داخلی، خارجی و جهانی - را در بر می‌گیرد» (A/HRC/23/39, para. 8)

آزادی گردهمایی صلح آمیز - یک تجمع مسالمت‌آمیز، گردهمایی موقتی، بدون خشونت در یک فضای خصوصی یا عمومی برای هدفی مشخص است. این شامل تظاهرات، اعتصابات، دسته‌ها، صف‌آرایی‌ها یا بست نشینی می‌شود.

حق مشارکت در امور عمومی¹⁶ - هدایت امور عمومی مفهوم گسترده‌ایست که به توان سیاسی و به طور خاص به تمرین قانونگذاری، قدرتهای اجرایی و اداری مربوط است. این هدایت، همه زوایای مدیریت عمومی و فرمول‌بندی و پیاده‌سازی سیاست در سطح‌های جهانی، کشوری، بومی و محلی را پوشش می‌دهد. مشارکت می‌تواند از طریق انتخاب آزادانه نمایندگان یا بطور مستقیم، تصویب یا تغییر قانون اساسی، پیش‌نویس قانون و گسترش سیاست‌ها، تصمیم‌گیری برای مسایل عمومی از طریق همه‌پرسی¹⁷ شرکت کردن در انجمن‌های مردمی با قدرت تصمیم‌گیری در مسایل محلی باشد. حق آزادی گردهمایی شامل حق تشکیل و پیوستن به سازمانها و انجمن‌هایی که دغدغه امور سیاسی و عمومی را دارند، حقی اساسی برای شرکت در امور عمومی است.

عدم تبعیض - همه حقوق بالا برای همه افراد، بدون جداسازی از هر نوع، مانند نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، دیدگاه سیاسی یا دیگر، هویت جنسی، اصل و نسب ملی یا اجتماعی، دارایی، تولد یا دیگر وضعیت‌ها، تضمین شده است. این حقوق، زنان، کودکان، بومیان، معلولان، اقلیت‌ها یا گروه‌های در خطر به حاشیه رانده شدن یا محرومیت، شامل قربانیان تبعیض ناشی از گرایش جنسی و هویت جنسی، غیر ملی‌ها شامل افراد بدون وضعیت¹⁸ پناهندگان یا مهاجران و انجمن‌های گروه‌های ثبت نشده را در بر می‌گیرد.

این استانداردهای بین‌المللی برای همه‌ی شاخه‌های حکومت بکار می‌رود: اجرایی (قوه مجریه)، قانون‌گذاری (قوه مقننه) و قضاوت (قوه قضاییه)؛ سایر مسوولین عمومی یا حکومتی، در هر سطحی - اعم از ملی، منطقه‌ای یا بومی. دولت همچنین باید از افراد در برابر کارهای سایر افراد خصوصی یا نهادها

¹⁶ همگانی Public

¹⁷ referendum

¹⁸ stateless persons

که آزادی‌ها را خدشه دار می‌کند محافظت کند. دولت‌ها مسوولیت اصلی برای ترویج و حفاظت از اجرایی شدن این حقوق را دارند.

آزادی‌های بیان، انجمن و گردهمایی مسالمت آمیز، با وظایف و مسوولیت‌هایی همراهند، بنابراین ممکن است اجرا شدن آنها با محدودیت‌های خاصی باشد. هر محدودیتی باید توسط قانون تعیین شده و باید موکداً برای احترام به حقوق یا اعتبار سایرین، یا حفاظت از امنیت ملی یا نظم عمومی، یا بهداشت عمومی یا اخلاق مورد نیاز باشد. این زمینه‌ها هرگز نباید به عنوان توجیهی برای ممنوعیت طرفداری از مردم سالاری چند حزبی، اصول مردمسالارانه و حقوق بشر مورد استناد قرار بگیرند.

کمیته حقوق بشر، توضیح عمومی شماره 34، ماده 19: آزادی نظر و بیان، CCPR/C/GC/34 و توضیح عمومی شماره 25، ماده 25: حق شرکت در امور عمومی، CCPR/C/21/Rev.1/Add.7. گزارش‌های گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد درباره حقوق آزادی برای گردهمایی مسالمت آمیز و انجمن، A/HRC/20/27 و A/HRC/23/39.

«هیچ یک از ما (شامل حکومت‌ها)، به تنهایی، همه حقایق، ایده‌های عالی، یا علم به دلایلی که منجر می‌شوند به مشکلاتی که می‌خواهیم حل کنیم، را نداریم. ما تنها می‌توانیم از خرد جمعی بهره ببریم. بنابراین برای ما مهم است که پیش از تصمیم‌گیری، از همه ی برگزیدگان، بویژه از صداهای به حاشیه رانده شده، بشنویم. برای نمونه، کمیته حقوق بشر اطلاعات را از منابع گسترده‌ای گردآوری می‌کند: از خود حکومت‌ها، سازمان ملل، و جامعه مدنی. این اطلاعات به آگاهی بخشی از مشاهدات و توصیه‌های منتجه یاری می‌رساند؛ مشاهدات و توصیه‌هایی که گام‌های کاربردی برای درگیر شدن حکومت‌ها برای بیشتر هماهنگ کردن قوانین و شیوه‌هایشان با تعهداتشان برای پیمان‌های حقوق بشر که به تصویب رسانده‌اند، ترسیم می‌کند.»

پروفسور نیگل رادلی¹⁹، رییس کمیته حقوق بشر سازمان ملل، اکتبر 2014.

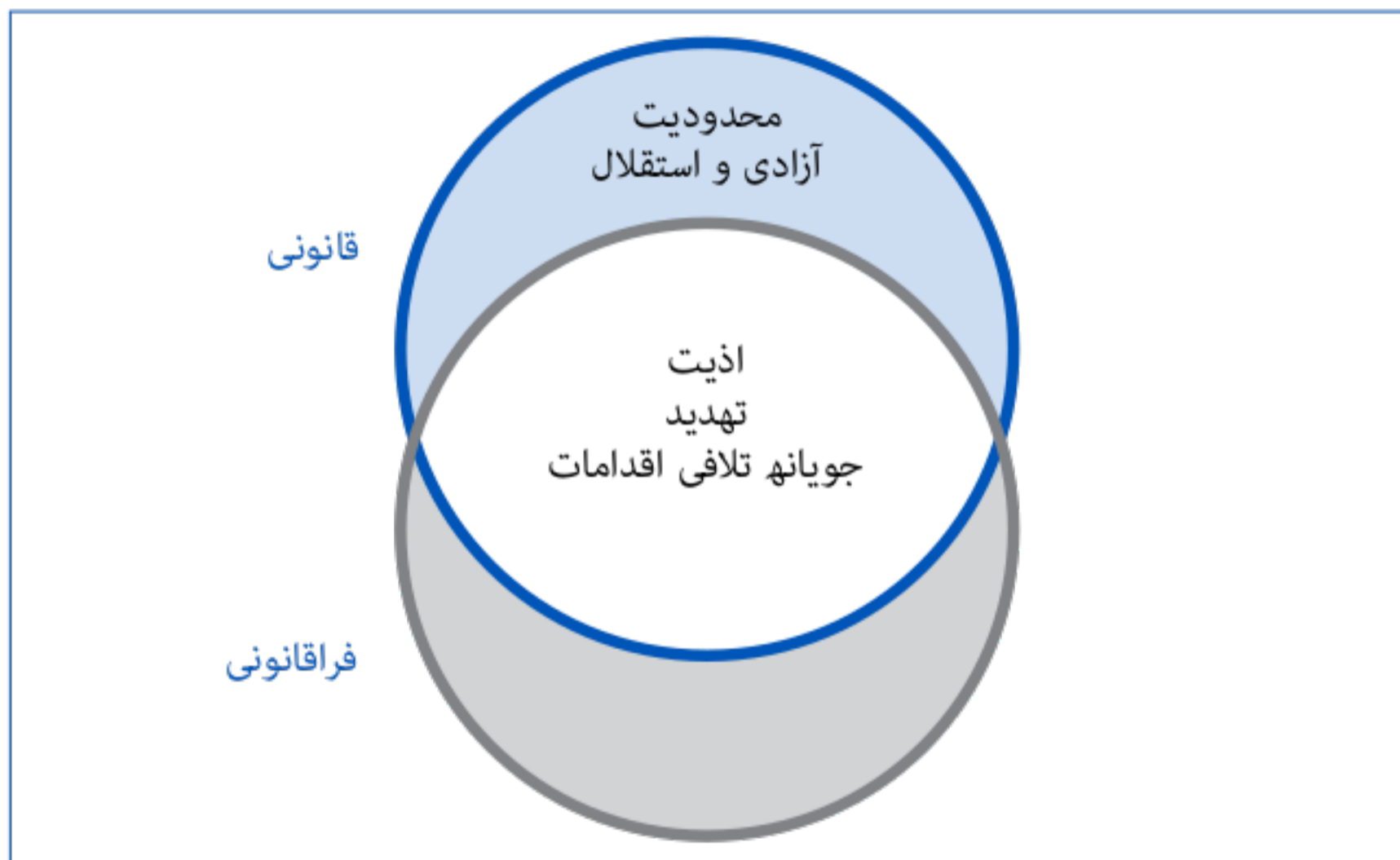

4. چالش های پیش روی کنشگران جامعه مدنی

کنشگران جامعه مدنی²⁰ ممکن است در سطوح بومی، ملی، منطقه ای یا جهانی با موانعی مواجه شوند که هدفشان جلوگیری، به حداقل رساندن، توقف یا معکوس کردن تاثیر فعالیت های مشروع آنها است؛ دلیل این موانع، انتقاد یا مخالفت کنشگران جامعه مدنی با کارها، سیاست ها یا مواضع حکومت است. این موانع ممکن است شامل محدودیت هایی بر آزادی و استقلال، آزار، ترساندن و تلافی (یعنی تنبیه یا کارهای تلافی جویانه) در برابر کنشگران جامعه مدنی باشد.

راه هایی که از تاثیر جامعه مدنی جلوگیری می کند، آنرا محدود می کند و یا کار (شغل) آنرا متوقف و یا معکوس می کند

4-1 اقدام های قانونی یا دستوری بازدارنده ی کار جامعه مدنی

قوانین و آیین نامه ها ممکن است آزادی و استقلال کنشگران جامعه مدنی را محدود کنند، برای نمونه:

- ◀ درخواست ثبت نام، بدون مزایای مثبت (نمونه: معافیت مالیاتی)
- ◀ محدودیت نوع فعالیت هایی که می توان انجام داد
- ◀ تحریم های کیفی برای فعالان ثبت نشده

²⁰ CSA = Civil Society Actors

- ◀ محدودیت های مقرر شده برای ثبت انجمن های مشخص شامل سازمان های مردم نهاد جهانی یا انجمن هایی که بودجه خارجی دریافت می کنند یا گروه هایی که درباره حقوق بشر کار می کنند،
 - ◀ گذاشتن شرط برای اینکه چه کسی یا چه چیزی می تواند فعالیت ها را بر عهده بگیرد یا آن ها را محدود کند،
 - ◀ محدود کردن منابع مالی (برای نمونه منابع خارجی) و
 - ◀ قوانین حکفرما بر آزادی گردهمایی مسالمت آمیز، انجمن ها یا بیان که شامل شروط تبعیض آمیز یا اثرات منفی نامتناسب بر برخی گروه ها داشته باشد.
- علاوه بر این، پروسه های گران بار اداری و اقدام های احتیاطی ممکن است کنشگران جامعه مدنی را از انجام فعالیت هایشان باز دارد یا به تاخیر بیندازد.
- زمانی که حق آزادی اطلاعات محدود شود، کنشگران جامعه مدنی کمتر می توانند به طور موثر در حوزه سیاست سازی مداخله کنند. همچنین مشارکت کم تاثیر یا سخت گیری شده (مانند اعطای نقش «ناظر» به کنشگران جامعه مدنی یا حق محدود شده ی بیان) در فرآیندهای سیاست سازی، سدهایی برای درگیر شدن کنشگران جامعه مدنی هستند. اسنادارهای آزادی انجمن، در سطوح جهانی به اندازه سطوح ملی و بومی بکار می روند.

4-2 اقدام های خودسرانه

وقتی که جامعه مدنی منتقد یا مخالف موقعیت ها، سیاست ها یا کارهای حکومت است، شروط مبهم موجود در قانون ممکن است به طور خودسرانه با پوشش قانونی و شرعی (مانند قوانین ضدپولشویی، ضد تروریسم، امنیت ملی، اخلاق عمومی، افترا و تهمت، حفاظت از حق حاکمیت ملی) بکار رود:

- ◀ بررسی خودسرانه مدیریت و حاکمیت درونی،
- ◀ تهدید ها یا اقدام عملی برای لغو ثبت،
- ◀ بستن اجباری دفتر کارها،
- ◀ جستجو و تصرف اموال،
- ◀ جریمه های گزاف،
- ◀ پیگرهای قانونی تقلبی،
- ◀ دستگیری ها و حبس های خودسرانه ،
- ◀ ممنوعیت سفر،
- ◀ سلب ملیت و
- ◀ محدودیت ها یا بر هم زدن خودسرانه ی اعتراضات و گردهمایی ها.

قطعنامه 21/24 شورای حقوق بشر سازمان ملل درباره ایجاد و نگهداری از فضایی امن و توانمند ساز برای جامعه مدنی در قانون و عمل، اشاره میکند: «در برخی موارد، از امور قانونی داخلی و شروط دفتری برای مقابله با کار یا به خطر انداختن ایمنی جامعه مدنی، به طوری که بر خلاف قانون بین الملل است، استفاده شده است.»

3-4 اقدام تلافی جویانه، ارباب و آزار غیرقانونی

علاوه بر اعمال محدودیت های قانونی و قوانین خودسرانه، که ممکن است فضا را برای جامعه مدنی محدود کند، تهدیدها یا سایر شکل های فشار روانی یا حمله های فیزیکی که کنشگران جامعه مدنی یا خانواده هایشان را هدف گرفته، می تواند آنها را از ادامه کار آزادانه بازدارد.

نمونه ها :

- ◀ پیام های تلفنی تهدید آمیز،
- ◀ تحت مراقبت داشتن،
- ◀ آزار جسمی یا جنسی،
- ◀ تخریب اموال،
- ◀ محرومیت از کار یا قطع درآمد،
- ◀ پوشش های ساختگی²¹ (کمپین جعلی) برای نشان دار کردن کنشگران جامعه مدنی به عنوان «دشمنان دولت»، خیانتکاران، یا میهن فروشان،
- ◀ ناپدید شدن افراد،
- ◀ شکنجه و
- ◀ کشتن

«مردم و گروه های جامعه مدنی در بیشتر اوقات زندگی شان را به خطر می اندازند تا زندگی دیگران را بهبود بخشند. آنها بی پرده سخن می گویند حتی زمانی که می دانند ممکن است برای همیشه خاموش شوند. آنها مشکلاتی که دیگران چشم پوشی می کنند یا حتی ممکن است درباره شان ندانند را برجسته می کنند. آنها از حقوق ما محافظت می کنند. آنها شایسته ی حقوقشان هستند»

از سخنان بان کی مون، دبیرکل سازمان ملل در همایش عالی پشتیبانی از جامعه مدنی، 23 سپتامبر 2013.

²¹ Smear campaign

«آزار، ارباب و انتقام گیری، فعالان حقوق بشر یا شاهدان را تحت فشار می گذارد که نگرانی هایشان را بیان نکنند یا با سازمان ملل یا سایر فعالان جهانی کار نکنند. در همین حال، این کارها، کم کم ترس را به عموم القا می کند، فضایی ستمگرانه می سازد و آزادی بیان، انجمن و گردهمایی مسالمت آمیز را، که برای یک جامعه مردم سالار اساسی است، خفه می کند.»

لورا دوپوی لاسر²²،

سفیر و نماینده دائم اوروگویی در دفتر سازمان ملل در ژنو و رییس شورای حقوق بشر (2011-2012)

زنان مدافع حقوق بشر (WHRD)²³

زنان مدافع حقوق بشر، در معرض همان نوع خطرهایی هستند که همتایان مرد شان مواجه اند، اما به عنوان زن، آنها هدف تهدیدهای خاص جنسیتی و خشونت ویژه ی جنسیتی هم هستند. در بیشتر اوقات، کار زنان مدافع حقوق بشر از دید سایرین، اندیشه های سنتی مربوط به خانواده و نقش های جنسیتی جامعه را به چالش می کشد که می تواند به خصومت عوام و مراکز قدرت منجر شود. زنان مدافع حقوق بشر در معرض بدنامی و طرد توسط رهبران جامعه، گروه های باور محور، خانواده ها و گروه هایی که آنها را تهدیدی برای مذهب، ناموس یا فرهنگ می دانند، هستند.

علاوه بر این، صرف این فعالیت یا آنچه که زنان مدافع حقوق بشر برای رسیدنش تلاش می کنند (مانند تحقق حقوق زنان یا هر حق جنسیتی دیگری) از آنها هدف خوبی برای حمله می سازد. همچنین خانواده هایشان هدف تهدیدها و خشونت قرار می گیرند که می خواهد آنها را منزوی کرده و از ادامه کارشان دلسرد کند. زنان مدافع حقوق بشر بیش از همتایان مرد خود در خطر برخی از شکل های خشونت، نقض قانون، تعصب، محرومیت و مردودی هستند. این چالش های خاص برای تقویت سازوکارهای حفاظت و پاسخگویی، در هر دو سطح بومی و جهانی، باید شناسایی شوند. بررسی سریع و دقیق ارباب، تهدیدها، خشونت و سایر سوبرداشت ها در برابر مدافعان حقوق بشر زنان، توسط دولت یا فعالان غیردولتی باید بعهدده گرفته شود.

در سال 2013، مجمع عمومی سازمان ملل، نخستین قطعنامه در نوع خود، قطعنامه 181/68 درباره زنان مدافع حقوق بشر را تصویب کرد که نگرانی ویژه ای درباره ی تبعیض و خشونت ساختاری و سیستماتیک در رودررویی با زنان مدافع حقوق بشر از هر سنی در آن بیان شد و از دولت ها خواسته شد همه ی اقدامات قانونی برای اطمینان از حفاظت از زنان مدافع حقوق بشر را به کار گیرند و یک دیدگاه جنسیتی در تلاشهایشان ادغام کنند تا محیطی امن و تواناکننده برای دفاع از حقوق بشر بسازند.

²² Laura Dupuy Lasserre

²³ WHRD = Women Human Rights Defenders

در ساحل عاج، قانون ترویج و حفاظت از مدافعان حقوق بشر 2014، بسیاری از حقوق شناخته شده در اعلامیه مدافعان حقوق بشر را شامل می شود (مانند حق آزادی بیان، حق تشکیل انجمن ها و سازمان های غیردولتی، حق دسترسی به منابع، حق فرستادن اطلاعات به سازمان های جهانی و حق محافظت شدن در برابر انتقام جویی ها). قانون، تعهد به حفاظت از مدافعان حقوق بشر، خانواده هایشان و خانه هایشان از حمله، بررسی و مجازات حمله ها را شامل می شود. این قانون، نیازهای حفاظتی در برابر تهدیدهای ویژه ای که زنان مدافع حقوق بشر با آنها مواجه اند را به رسمیت می شناسد. قانون ساحل عاج مورد استقبال سازمان های جامعه مدنی، مانند ائتلاف مدافعان حقوق بشر و شبکه مدافعان حقوق بشر آفریقای غربی قرار گرفته است.

ارباب و انتقام اشخاص و گروه های همکاری کننده با سازمان ملل

«جامعه مدنی مرکزی است برای پیشبرد کارسازمان ملل در راستای دستورکار، نه تنها برای حقوق بشر، که برای صلح و امنیت و توسعه. جامعه مدنی هیچ گاه به اندازه کنونی مهم یا مورد نیاز نبوده است. انتقام و ارباب افرادی که با سازمان ملل همکاری می کنند پذیرفته نیست - نه تنها به خاطر اینکه آنها به ما در راستای وظیفه ای که منشور ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر بر ما حکم کرده - بلکه بدلیل اینکه ارباب کنندگان و انتقامجویان، دیگران را از همکاری با ما دلسرد می کنند. ما باید هر اقدامی برای تقویت صداهای مردم سالاری انجام دهیم.»

دبیرکل سازمان ملل، بان کی مون،
سخنرانی در رویداد عالی حمایت از جامعه مدنی،
23 سپتامبر 2013.

«سازمان ملل بدون کسانی که با ما همکاری می کنند نمی تواند کار ارزشمند خود برای حقوق بشر را انجام دهد. وقتی آنها ترسانده می شوند یا هدف انتقامجویی قرار می گیرند، آنها قربانی اند، و البته همه ما کمتر در امنیت خواهیم بود. وقتی همکاری آنها فرونشانده می شود، کار ما در زمینه حقوق بشر در معرض خطر قرار می گیرد.»

دبیرکل سازمان ملل، بان کی مون،
بیانیه در میزگرد عالی درباره انتقامجویی ها²⁴،
نیویورک، 2011.

²⁴ Reprisals = (اقدامات تلافی جویانه)

تکان دهنده تر، کارهای هراس آور و تلافی جویانه در برابر افراد یا گروه هایی است که در زمینه حقوق بشر با سازمان ملل همکاری می کنند است. برخلاف به رسمیت شناخته شدن جهانی نیاز و حق افراد و گروه ها به شرکت در سامانه حقوق بشر سازمان ملل، این اقدامات هراس آور و تلافی جویانه همچنان گزارش می شوند.

کنشگران جامعه مدنی، بخاطر درگیر شدنشان با سازوکارها یا کارمندان سازمان ملل (مانند بیانیه ها، فرستادن اطلاعات، دیدارها و ...) ممکن است با ارباب یا انتقامجویی هایی رودررو شوند مانند تهدید یا آزار توسط مسوولان حکومتی شامل بیانیه های عمومی از مقام های عالی رتبه، جلوگیری از سفر برای شرکت در نشست ها، یا تحت نظر بودن و اعمال محدودیت. پویش های ساختگی در رسانه های اجتماعی، نوشته ها یا تلویزیون غیر متداول نیست. تهدیدها ممکن است از طریق تماس های تلفنی، پیام های متنی یا ارتباط مستقیم باشد. کنشگران جامعه مدنی ممکن است دستگیر شوند، ضرب و شتم شوند، شکنجه شوند یا حتی کشته شوند.

مجمع حقوق بشر چندین قطعنامه درباره این مساله شامل قطعنامه های 24/24 و 2/12 به تصویب رسانده است. دبیرکل به طور سالانه درباره نمونه های ادعا شده ی انتقامجویی برای همکاری با سازمان ملل در زمینه حقوق بشر گزارش می دهد. دبیر کل و کمیساریای عالی حقوق بشر، هر دو، به تناوب بیان کرده اند که چنان اقدام های تلافی جویانه ای غیرقابل پذیرش اند و پاسخ بسیار متحدانه و هماهنگی از سازمان ملل به این کارها ضروری است. سایر سازوکارهای حقوق بشری هم موضع قوی و عامی در برابر انتقامجویی ها گرفته اند.

بندهای پیمان حقوق بشر درباره اقدامات تلافی جویانه

پروتکل اختیاری برای پیمان بین المللی درباره حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی - ماده 13

یک تشکل دولتی باید همه اقدامات مناسب را انجام دهد تا اطمینان یابد افراد زیر نظرش در برابر هیچ شکلی از رفتار نامناسب یا ارباب، ناشی از ارتباط با کمیته پیگیری این پروتکل، قرار نمی گیرند.

پروتکل اختیاری برای کنوانسیون حقوق کودکان در یک پروسه ارتباطی- ماده 4

یک تشکل دولتی باید همه گام های مناسب را انجام دهد تا اطمینان یابد افراد زیر نظرش در برابر هیچ شکلی از نقض حقوق بشر، رفتار نامناسب یا ارباب ناشی از ارتباط یا همکاری با کمیته پیگیری این پروتکل، قرار نمی گیرند.

پروتکل اختیاری برای کنوانسیون حذف همه ی شکل های تبعیض در برابر زنان- ماده 11

یک تشکل دولتی باید همه گام های مناسب را انجام دهد تا اطمینان یابد افراد زیر نظرش در برابر هیچ شکلی از رفتار نامناسب یا ارباب ناشی از ارتباط یا همکاری با کمیته پیگیری این پروتکل، قرار نمی گیرند.

دراثریش، پاراگراف 18 سند هیات بازرسی 1982 می گوید: «هیچ کس نباید بخاطر فراهم کردن اطلاعات به زیر-کمیته های جلوگیری از شکنجه، هیان بازرسی یا کمیسیون های برپا شده توسط آن، مجازات شود یا ضرری ببیند.»

در **مونته نگرو**، ماده 56 قانون اساسی 2007 می گوید: «هر کس حق دسترسی به منابع موسسه های بین المللی برای حفاظت از حقوق و آزادی های تضمین شده توسط قانون اساسی را دارد.»

یتحای و د محد قانونی و اداری، همراه با آزار، ارباب و اقدامات تلافی جویانه، نقش مشارکتی سازنده و مکملی را که جامعه مدنی باید در برابر حکومت بازی کند کاهش می دهد. آنها، برای جلوگیری، به حداقل رساندن، بی آبرو کرن، متوقف کردن یا معکوس کردن اثر کار جامعه مدنی، هدف گذاری شده اند. ناتوانی در ترویج و حفاظت از این فضا و اطمینان بخشی از محیطی امن و توانمند ساز، بر خلاف تعهدات دولت، تحت قانون بین المللی حقوق بشر است.

دولت ها، مسوولیت اولیه را برای حفاظت از کنشگران جامعه مدنی دارند ولی وقتی فضای جامعه مدنی یا کنشگران جامعه مدنی خودشان بخاطر فعالیت شان برای پیشبرد حقوق بشر در خطرند، جامعه بین المللی، مسوولیت وعلاقه مشترکی برای پشتیبانی و حفاظت از آنها دارند.

5. من چه می توانم بکنم؟ بر رجبوعه سازمان ملل

قانون حقوق بشر بین المللی بستر یکتایی فراهم می کند که کنشگران جامعه مدنی می توانند برای پشتیبانی و راهنمایی به آن مراجعه کنند. این بستر شامل دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد برای حقوق بشر²⁵، اعضای پیمان حقوق بشر، و شورای حقوق بشر و سازوکارهایش (احکام پروسه های ویژه، نشریه دوره ای جهانی²⁶ و ...)

«استاندارهای بین المللی حقوق بشر، چارچوبی جهانی فراهم می کنند که سازمان های مدنی را برای طرفداری از تحقق هنجارهای توافق شده ی بین المللی توانا می سازد. این استانداردها نه تنها به فعالیت های سازمان های مدنی مشروعیت می بخشد، بلکه بستری کارا برای نظارت مستقل و گزارش درباره تعهدات حقوق بشری حکومت فراهم می کند. سازوکارهای بین المللی حقوق بشر به عنوان بستری اساسی برای طرفداری از محیطی توانمندسازتر برای جامعه مدنی ظاهر شده اند. در زمینه های به طور ویژه محدود کننده، اعضای حقوق بشر سازمان ملل نقطه آغاز حیاتی ای برای گروه های حقوق بشری ملی برای افزایش آگاهی و گفتمان درباره مسایل حساس هستند.»

دکتر دنی اسرینسکاننداراجا²⁷،

دبیرکل اتحادیه جهانی مشارکت شهروندی (سیویکوس)²⁸،

اکتبر 2014.

دو مسیر از طریق سازوکارهای حقوق بشر سازمان ملل برای حفاظت از فضای جامعه مدنی وجود دارد:²⁹ مستندات درباره موانع و تهدیدها برای فضای جامعه مدنی و شیوه های خوب. مستندات درباره موقعیت های حقوق بشر، پایه مداخله ی سازوکارهای حقوق بشری سازمان ملل را شکل می دهد. اطلاعات بخوبی مستند شده و تایید شده توسط کنشگران جامعه مدنی، پرونده ای قوی برای اقدام می سازد که بسیار معتبر و متقاعد کننده است، به سختی می توان آن را رد کرد و راهی موثر برای ترویج و حفاظت از حقوق بشر است. کنشگران جامعه مدنی به بازنشر مستندات (شامل اطلاعات مبتنی بر واقعیت، تحلیل درست و توصیه های محکم) درباره موانع و تهدیدها در برابر کنشگران جامعه مدنی و فضای کاری شان و انتقال شیوه های خوب به سازوکارهای حقوق بشر سازمان ملل دعوت می شوند.

United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) ²⁵

Universal Periodic Review ²⁶

Danny Sriskandarajah ²⁷

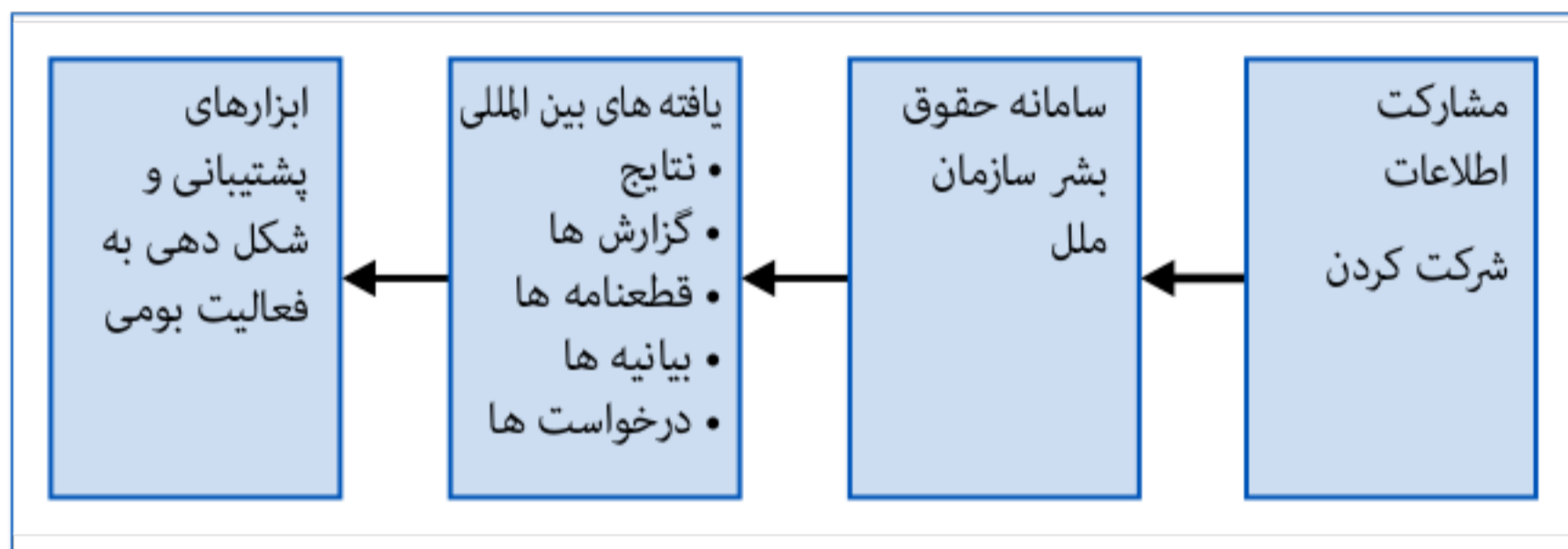
CIVICUS: World Alliance for Citizen Participation ²⁸

²⁹ از خوانندگانی که پیشتر با ویژگی های اصلی این سازوکارها آشنا نیستند، دعوت می شود به کتابچه ی راهنمای OHCHR برای جامعه مدنی - کار با برنامه حقوق بشر سازمان ملل متحد، رجوع کنند. راهنمای بیشتر در مجموعه ی راهنماهای کاربردی برای جامعه مدنی، شامل چطور توصیه های حقوق بشری سازمان ملل را پیگیری کنیم، یافت می شود.

بهره برداری از فضای در دسترس. کنشگران جامعه مدنی به بهره گیری از فرصتها برای شرکت در کنفرانس ها و نشست های بین المللی یا دیدار با کارشناسان دعوت می شوند. فرصت هایی مانند فرستادن دعاوی، سازماندهی جلسات بررسی و ارتباط با شرکت کنندگان برای افزایش آگاهی درباره مسایل فضای جامعه مدنی و سهم کردن پیشنهادها و راهبردهای موفق، موجودند.

کار با سازوکارهای حقوق بشر سازمان ملل درباره مسایل فضای جامعه مدنی، به کنشگران جامعه مدنی امکان استفاده از خروجی ها را می دهد، مانند یافته های بین المللی و توصیه ها به حکومت ها درباره اقدامات قانونی، اداری و سایر کارها در حوزه ی کاری شان برای حفاظت از جامعه مدنی و توانمندسازی کنشگران بومی جامعه مدنی.

نمونه ی خروجی های احکام و سازوکارهای حقوق بشر سازمان ملل:

- ◀ مشاهدات نتیجه بخش اعضای پیمان و دیدگاه ها و توصیه ها در پرونده های موردی؛
- ◀ ارزیابی ها، توصیه ها و نتایج موجود در گزارش ها در بازدید از کشورها، گزارش های موضوعی و ارتباطات در پرونده های موردی با پروسه های ویژه (کارشناسان مستقل) از شورای حقوق بشر؛
- ◀ توصیه ها از نشریه دوره ای جهانی³⁰؛
- ◀ قطعنامه ها و تصمیم های شورای حقوق بشر و مجمع عمومی؛
- ◀ گزارش های کمیسیون های دعاوی، ماموریت های حقیقت یابی و سایر سازوکارهای بازرسی تصادفی حقوق بشری ایجاد شده توسط شورای حقوق بشر،
- ◀ بیانیه های دبیرکل سازمان ملل؛

◀ بیانیه ها، گزارش ها و مطالعات کمیسر عالی حقوق بشر (مانند گزارش فعالیت های میدانی، گزارش و مطالعات کشوری و موقعیت های موضوعی از شورای حقوق بشر یا مجمع عمومی سازمان ملل)؛

◀ گزارش های سالانه دبیرکل در موارد ارباب و انتقامجویی از افراد یا گروه هایی که در زمینه حقوق بشر با سازمان ملل همکاری دارند؛

◀ درخواست های دبیرکل، کمیسر عالی حقوق بشر یا کارشناسان حقوق بشر از کشورها در بیانیه های عمومی.

این یافته ها و توصیه ها همچنین می تواند ابزار نیرومندی برای طرفداری و راهنمایی برای پشتیبانی و شکل دهی به فعالیت های بومی و حفاظت از آنهاست. برای نمونه کنشگران جامعه مدنی می توانند:

◀ با حکومت مرکزی و محلی برای پیاده سازی توصیه های سامانه حقوق بشر سازمان ملل کار کنند؛

◀ آگاهی جوامع بومی را درباره تحلیل های بین المللی و انتظارات از شیوه نامه های حقوق بشر در کشور افزایش دهند؛

◀ پاسخ ها و اقدامات اتخاذ شده توسط مسوولین را در سطح مرکزی و محلی، مورد نظارت و ارزیابی قرار دهند؛

◀ مواد دفاعیه های موجود را با بکارگیری زبان نیرومند و عینی و راهبردهای موثر و راهکارهای خوب تقویت کنند؛

◀ دیدگاه شان را در سازمان های جامع همدنی و در عموم به حرکت درآورند؛
◀ شراکت کنند؛

◀ کیفیت مکالمه با مسوولان عمومی را افزایش دهند؛

◀ در سیاست گذاری مشارکت کنند؛

◀ حرکت قانونی / دعوی قضایی شکل دهند؛

◀ در پروسه های پیگیری سازوکارهای حقوق بشر مشارکت کنند؛

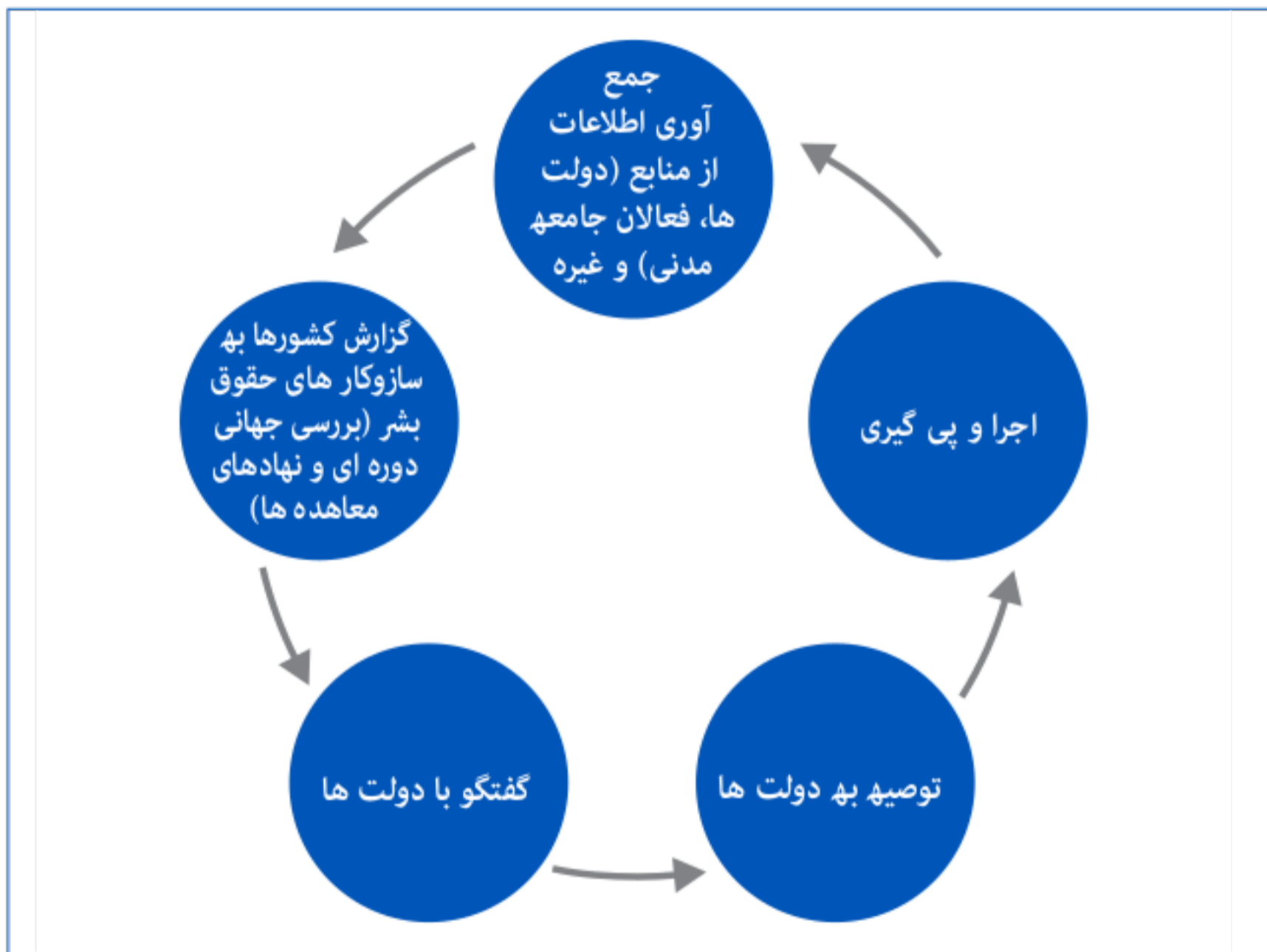
◀ مشاوره فنی به کسانی که می خواهند شکایتی به سازوکار حقوق بشر سازمان ملل بفرستند، بدهند.

یافته های سازمان ملل درباره سایر کشورها نیز منبع غنی ای از اطلاعات درباره رابدهای مرتبط به تجربیات مشابه در سایر جاهاست.

سازوکار حقوق بشر سازمان ملل چگونه کار می کند؟

به طور کلی، سازوکار حقوق بشر سازمان ملل از پروسه‌ی مشابهی برای مدنظر قرار دادن مسایل حقوق بشر پیروی می کند. اطلاعات، از گستره متنوعی از منابع (شامل کنشگران جامعه مدنی) گردآوری یا دریافت می شود. این اطلاعات تحلیل شده و مقابله داده می شود تا از دید همخوانی، اعتبار و دقت بررسی شود. سازوکار، گفت و شنودی با نوشتاری یا حضوری با دولت آغاز می کند تا ماهیت اطلاعات را روشن کند. ممکن است توصیه هایی به دولت برای حل مشکل و پیاده سازی توصیه ها بکند. سپس اطلاعات بیشتر برای بررسی سیر پیشرفت توصیه ها گردآوری می شود.

در آوریل 2011 اعضای کمیته اسپانیایی نمایندگان معلولان (CERMI)³¹ در پنجمین جلسه کمیته حقوق معلولان³² شرکت و به آماده سازی فهرست مسایل کمک کرد. این کمیته گزارشی به فرستاد و کمیته حقوق معلولان را آگاه کرد و سپس تا پیاده سازی توصیه ها در اسپانیا پیگیری کرد. به طور ویژه، CERMI پویشی گسترده برای بازیابی حق رای کسانی که حق رایشان بخاطر معلولیت شان گرفته شده (که جامعه ای 80000 نفری را دربرمی گیرد)، برپا کرد.

کمیته توصیه کرد که «همه ی قوانین مرتبط باخوانی شود تا اطمینان حاصل شود همه ی افراد معلول، صرف نظر از معلولیتشان، وضع اقامت قانونی شان یا محل زندگی شان، حق رای دارند» (CRPD/C/، 48، 1، CO/ESP). CERMI چندین طرح در پشتیبانی از اصلاحات قانونی، شامل یک راهنما با عنوان «شما حق دارید رای بدهید، کسی نمی تواند آن را از شما بگیرد» راه اندازی کرد که جزئیات گام های کاربردی برای ادعا و اجرای حق رای را داشت. در نتیجه ی دفاعیه CERMI، دادستان دادگاه عالی، دادستان های منطقه ای را به حفاظت از حق رای معلولان وادار کرد. CERMI همچنین دفاعیه ای برای حکومت و کنگره برای اصلاح قانون، همراستا با مشاهدات CRPD تهیه کرد. اصلاحات پیشنهادی به اعضای مختلف کنگره و حکومت فرستاده شد.

کنشگران جامعه مدنی می توانند از صدای جامعه بین المللی برای پشتیبانی از راهبردهای ملی برای به حرکت درآوردن مردم بطور محلی و تشویق مقام های دولتی به ترویج و حفظ فضای جامعه مدنی، استفاده کنند.

من چه می توانم بکنم؟

◀ از مستندات حقوق بشر سازمان ملل درباره کشورم آگاه باشم و آن را نشر دهم:

<http://www.ohchr.org/EN/Countries/Pages/HumanRightsintheWorld.aspx>

◀ با نزدیکترین دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل یا تیم کشوری سازمان ملل تماس بگیرم و گزارشم درباره تجربیات خودم از فضای جامعه مدنی را با بخش جامعه مدنی OHCHR شریک شوم: civilsociety@ohchr.org

◀ در کار اعضای پیمان حقوق بشر مشارکت کنم:

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/NgoHandbook/ngohandbook4.pdf>

◀ شکایت درباره پیمان حقوق بشر را هر جا [زمان] که مناسب است بفرستم و برای اقدامات میان مدت یا فوری درخواست کنم:

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet7Rev.2.pdf>

³¹ Committee of Representatives of Persons with Disabilities (CERMI)

³² Committee on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)

◀ شکایتی به کارشناسان پروسه های ویژه ی شورای حقوق بشر بفرستم:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Communications.aspx>

◀ شکایتی به پروسه های شکایت شورای حقوق بشر بفرستم:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ComplaintProcedure/Pages/HRCComplaintProcedureIndex.aspx>

◀ اطلاعات و تجربه ام درباره فضای جامعه مدنی را در جلسات شورای حقوق بشر به اشتراک بگذارم:

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/PracticalGuideNGO_en.pdf

◀ اطلاعات و تجربه ام درباره فضای جامعه مدنی را در نشریه ی دوره ای جهانی شورای حقوق بشر (مربوط به کشورم) به اشتراک بگذارم:

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Documents/PracticalGuideCivilSociety.pdf>

◀ اطلاعات دقیق و موثق درباره موارد آزار، ارباب یا انتقامجویی فردی یا گروهی بخاطر همکاری با سازمان ملل یا نمایندگانش فراهم کنم که سهمی در گزارش سالانه دبیرکل درباره اقدامات تلافی جویانه دارد: reprisals@ohchr.org

◀ درباره گزارشهای موضوعی دبیرکل سازمان ملل یا کمیسر عالی حقوق بشر، نظر/ورودی بدهم.

◀ دریابم چطور می توانم برای گزارشهای موضوعی و کشوریاز پروسه های ویژه ورودی فراهم کنم:

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/NgoHandbook/ngohandbook6.pdf>

◀ عضو فهرست ایمیل بخش جامعه مدنی شوم تا همواره درباره فعالیت های حقوق بشری سازمان ملل خبردار شوم:

<http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/CivilSociety.aspx>

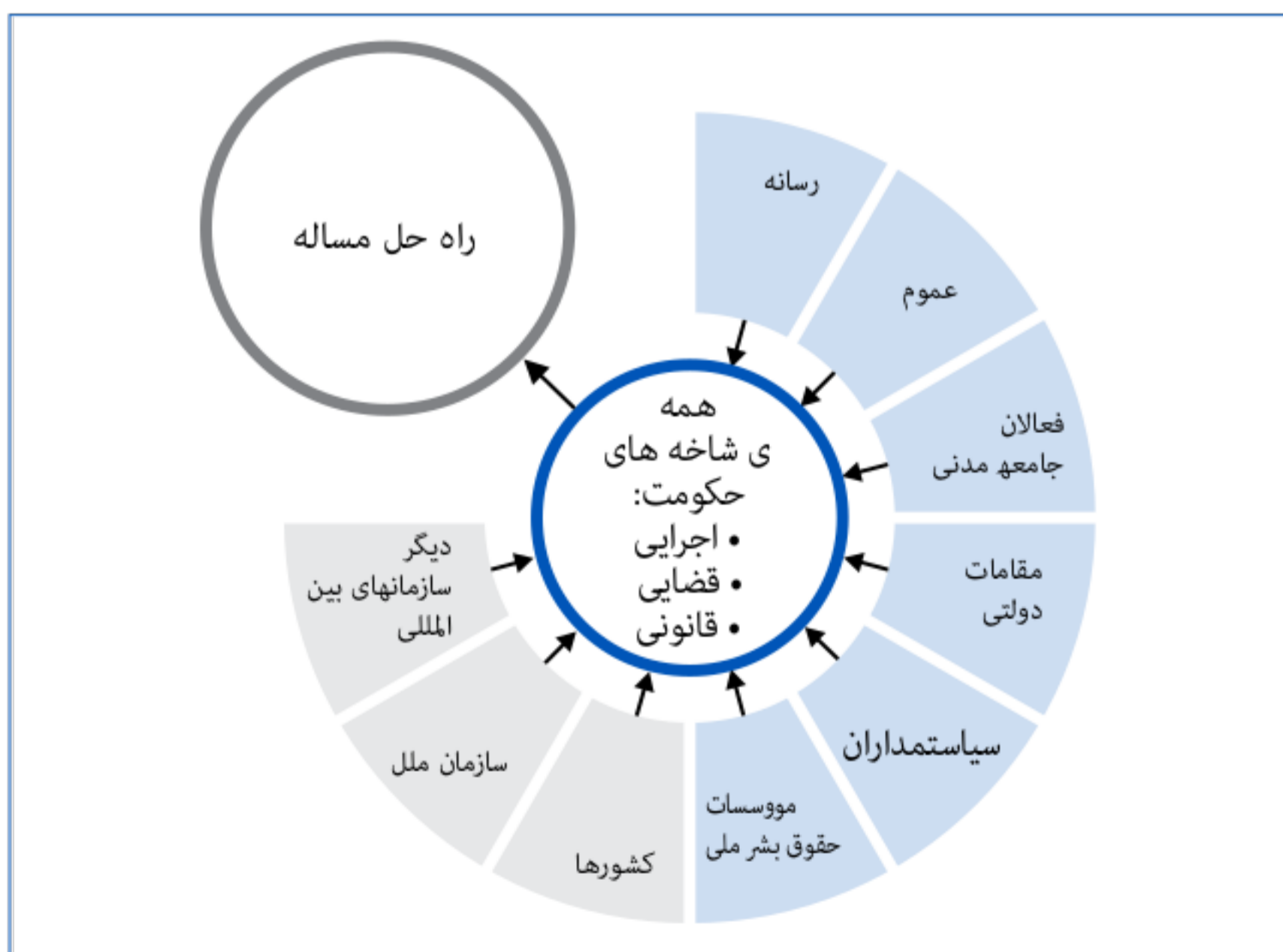
مدیریت انتظارات

دولت‌ها مسوولیت پایه‌ای برای ترویج و حفظ آزادی بیان، انجمن و گردهمایی مسالمت آمیز و شرکت در امور عمومی دارند. کنشگران جامعه مدنی همراه با سامانه حقوق بشر سازمان ملل و دیگر فعالان می‌توانند به دولت‌ها برای عمل به این تعهدات کمک کنند.

آگاهی بخشی درباره موانع فضای جامعه مدنی براساس احکام و قوانین به طور معمول به زمان طولانی نیاز دارد تا بر تغییر تاثیرگذار در حالی که کارهایی مانند آزار، ارباب و انتقامجویی در برابر کنشگران جامعه مدنی نیازمند توجه فوری است. این مهم است که از احکام یا سازوکارهای مرتبط سازمان ملل استفاده شود.

توانایی تاثیرگذاری با یک نتیجه مثبت در هر حالت، یک تلاش همگانی است و معمولاً با به حرکت واداشتن آرایه گسترده‌ای از فعالان مشخص می‌شود: مقامات بومی، دیگر کنشگران جامعه مدنی (بومی یا جهانی)، مووسسات حقوق بشر ملی، رسانه، مقامات دولتی، سیاستمداران، دیگر کشورها و جوامع منطقه‌ای و بین‌المللی.

درگیر شدن با سامانه حقوق بشر سازمان ملل توسط کنشگران جامعه مدنی، راهی است برای چندبرابر کردن و تقویت کردن صداهای تغییر. این، عنصری از راهبرد حمایت موثر همه‌جانبه برای ترویج و حفظ فضای جامعه مدنی است.

6. منابع مستندات

منابع سازمان ملل

کار با برنامه حقوق بشر سازمان ملل : کتابچه ای برای جامعه مدنی

http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/CivilSociety/Documents/Handbook_en.pdf

چطور توصیه های حقوق بشری سازمان ملل متحد را پیگیری کنیم - راهنمای کاربردی برای جامعه مدنی

<http://www.ohchr.org/Documents/AboutUs/CivilSociety/HowtoFollowUNHRRRecommendations.pdf>

برنامه مدیریت (2014-2017) - OHCHR، راهبرد موضوعی برای گسترش فضای مردم سالاری (صفحه های 72-83)

http://www2.ohchr.org/english/OHCHRreport2014_2017/OMP_Web_version/media/pdf/10_Democratic_space.pdf

اعلامیه مدافعان حقوق بشر

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx>

گزیده ی میزگرد شورای حقوق بشر درباره اهمیت ترویج و حفظ فضای جامعه مدنی A/HRC/27/33.

کمیته حقوق بشر، توضیح عمومی شماره 34، ماده 19: آزادی عقیده و بیان، CCPR/C/GC/34.

ارزیابی قوانین مرتبط با آزادی انجمن، گزارش گزارشگر ویژه درباره وضع مدافعان حقوق بشر، A/64/226.

مطالعه ای بر زنان مدافع حقوق بشر، گزارش گزارشگر ویژه درباره وضع مدافعان حقوق بشر، A/HRC/16/44.

عناصر یک محیط امن و توانمند ساز برای مدافعان حقوق بشر، گزارش گزارشگر ویژه درباره وضع مدافعان حقوق بشر، A/HRC/25/55.

توانایی انجمن ها در دسترسی به منابع مالی، گزارش گزارشگر ویژه درباره حق آزادی گردهمایی مسالمت آمیز وانجمن، A/HRC/23/39.

گزارش های دبیرکل درباره همکاری سازمان ملل، نمایندگان و سازوکارهایش در زمینه حقوق بشر، (A/HRC/27/38, A/HRC24/29, A/HRC/21/18. A/HRC/18/19, A/HRC/14/19).

فصل 16، درگیرشدن و مشارکت با جامعه مدنی، راهنمای OHCHR درباره نظارت بر حقوق بشر.

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Chapter16-MHRM.pdf>

جامعه مدنی منتخب و سایر منابع

چک لیست اصول و عناصر قوانین ملی (مرکز بین المللی برای قانون غیرانتفاعی)

<http://www.icnl.org/research/library/files/Transnational/checklisten.pdf>

نظامنامه شیوه های خوب برای روش های مشارکت جامعه مدنی در فرآیندهای تصمیم سازی - اتحادیه اروپا

http://www.coe.int/t/ngo/code_good_prac_en.asp

کتابچه راهنمای اقدامات تلافی جویانه [انتقامجویی] (سرویس بین المللی حقوق بشر)

<http://www.ishr.ch/news/reprisals-handbook>

نمایه محیط توانمندساز 2013 (CIVICUS)

<http://www.civicus.org/downloads/2013EEI%20REPORT.pdf>

7. تماس با ما

تماس با بخش جامعه مدنی دفتر کمیسر عالی حقوق بشر

civilsociety@ohchr.org

تلفن: ۰۰۴۱۲۲۹۱۷۹۶۵۶

سیستم پخش پست الکترونیکی جامعه مدنی، راهنمایی و به روز کردن اخبار در رابطه با کرسی ها و سازوکار های حقوق بشر و همچنین اطلاعات در رابطه با مهلت درخواست بودجه، کمک های مالی و کمک هزینه تحصیلی را پخش می کند. برای عضویت، به صفحه اینترنتی بخش جامعه مدنی در این آدرس مراجعه کنید:

<http://www.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/CivilSociety.aspx>

راهنمای کاربردی برای جامعه مدنی
فضای جامعه مدنی و سامانه حقوق بشر سازمان ملل متحد

دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد
کاخ ملل

CH1211 ژنو 10 - سوییس
تلفن: +41(0)22 917 90 00

فاکس: +41(0)22 917 90 08
www.ohchr.org